

DIN ISTORIA FONDĂRII ȘI ACTIVITĂȚII BIROULUI REGIONAL (GUBERNIAL) DE HOTĂRNICIE DIN BASARABIA (1818-1890)

Valentin TOMULEȚ

Universitatea de Stat din Moldova

În articolul de față sunt analizate, în baza documentelor de arhivă inedite, măsurile întreprinse de administrația imperială rusă în vederea instituirii și funcționării Biroului Regional de Hotărnicie din Basarabia. Creat în baza Regulamentului privind organizarea administrativă a regiunii Basarabia din 29 aprilie 1818, în scopul descrierii topografice a proprietăților funciare din Basarabia, Biroul era alcătuit din președinte, patru membri aleși de Adunarea deputaților nobilimii, dar confirmați de Consiliul Suprem al Basarabiei, și un inginer cadastral regional din partea coroanei, confirmat de guvernatorul militar. În subordinea Biroului erau trei comisii de hotărnicie – Orhei, Iași și Hotin, în componența cărora intrau: un membru al Biroului Regional de Hotărnicie, doi ingineri cadastrali de ținut și câte un arbitru de la fiecare proprietar, la care se efectua descrierea hotarnică.

Deși activitatea Biroului Gubernial de Hotărnicie din Basarabia derula anevoios, către sfârșitul anilor '80 ai sec. al XIX-lea descrierea topografică în Basarabia a fost, în fond, finalizată. La 1 ianuarie 1891, în legătură cu finisarea lucrărilor de ridicare topografică a proprietăților funciare din Basarabia, activitatea Biroului de Hotărnicie din Basarabia a fost suspendată. Dosarele nefinisate cu referire la ridicarea topografică generală a Basarabiei au fost transmise Tribunalului din Chișinău, pentru soluționare ulterioară.

Cuvinte-cheie: *Birou de Hotărnicie, descriere topografică, Consiliul Suprem al Basarabiei, Basarabia, politică imperială.*

THE HISTORY OF FOUNDATION AND ACTIVITY OF REGIONAL (GUBERNIAL) BUREAU OF CADASTRE IN BESSARABIA (1818-1890)

In this article, based on unpublished archival documents, the author examines the steps taken by the Russian imperial administration in the establishment and operation of Regional Bureau of Cadastre in Bessarabia. Established under the Regulation on the administrative organization of Bessarabia region of 29 April 1818, for topographical description of the land properties of Bessarabia, the Bureau was composed of a President, four members elected by the Members of the nobility, but confirmed by the Supreme Council of Bessarabia, and a regional cadastral engineer, chosen by the Crown and confirmed by the military governor. In the subordination of the Bureau there were three committees of cadastre – Orhei, Iasi and Hotin, consisting of a member of the Regional Bureau of Cadastre, two county cadastre engineers and an arbitrator from each owner, whose land was described.

Although the activity of Gubernial Bureau of Cadastre of Bessarabia was going hard towards the end of the 80s of the 19th century, the topographic description of Bessarabia, in fact, had been completed. On January 1, 1891, due to the completion of the surveying of land properties in Bessarabia, the work of the Bureau of Cadastre of Bessarabia was suspended. Unfinished files with reference to the general topographical description of Bessarabia were sent to Chisinau Court for further settlement.

Keywords: *Bureau of Cadastre, terrain description, the Supreme Council of Bessarabia, Bessarabia, imperial policy.*

Biroul Regional de Hotărnicie din Basarabia a fost instituit în baza Regulamentului privind organizarea administrativă a regiunii Basarabia din 29 aprilie 1818, în scopul descrierii topografice a proprietăților funciare din Basarabia [1]. Biroul era alcătuit din președinte, patru membri aleși de Adunarea deputaților nobilimii, dar confirmați de Consiliul Suprem al Basarabiei, și un inginer cadastral regional din partea coroanei, confirmat de guvernatorul militar. În subordinea Biroului erau trei comisii de hotărnicie (*межевые комиссии*) – Orhei, Iași și Hotin, în componența cărora intrau: un membru al Biroului Regional de Hotărnicie, doi ingineri cadastrali de ținut și câte un arbitru de la fiecare proprietar, pe al cărui teren de pământ se efectua descrierea hotarnică [2].

Sfera de activitate a acestor instituții era fixată în articolul 7 al Regulamentului privind funcționarea Biroului de Hotărnicie – parte componentă a Regulamentului privind organizarea administrativă a regiunii Basarabia din 29 aprilie 1818, în care se stipula: „Reieșind din considerentul că o parte a regiunii, numită Basarabia propriu-zisă (cu înțelesul de Bugeac – V.T.), cu ținuturile Bender, Akkerman și Ismail, include pământuri ce aparțin statului, iar descrierea hotarnică a acestora a fost efectuată de funcționari speciali trimiși de guvern, apoi competența comisiilor de hotărnicie se referă doar la celelalte trei ținuturi, și anume: Orhei, Iași și Hotin. Ulterior, în urma împărțirii pământurilor de stat în proprietate privată, toate litigiile cu caracter

funciar, chiar dacă ele se referă la domeniile statului, la început urmează să fie examinate în aceste comisii de hotărnicie” [3].

În activitatea sa Biroul se conducea de un Regulament [4] de hotărnicie [5] și de deciziile adoptate de Senatul Guvernant și de Consiliul de Stat la 3 august 1825 [6] și la 30 octombrie 1827 [7]. Deciziile Biroului puteau fi contestate de Tribunalul civil din Basarabia [8]. În competența Biroului era stabilirea hotarelor, autentificarea și eliberarea planurilor moșiilor și a cărților cadastrale. Descrierea topografică a moșiilor se făcea, în conformitate cu articolul 6 al Regulamentului de hotărnicie din 29 aprilie 1818, doar la cererea proprietarilor funciari, iar litigiile ce apăreau în urma descrierilor topografice urmau a fi examinate, la început, în Comisia topografică, iar în cazul în care proprietarul nu era satisfăcut de deciziile comisiei litigiile erau examinate în Biroul Regional de Hotărnicie, în calitate de judecătorie de primă instanță. A doua instanță o constituia Tribunalul Civil Regional, iar instanța superioară – Consiliul Suprem al Basarabiei [9].

Hotarele moșiilor urmau a fi stabilite prin aplicarea semnelor de hotar (movile, gropi etc.), iar pentru fiecare moșie care a fost supusă descrierii topografice se alcătuiă o carte de hotărnicie și planul moșiei în două exemplare. La 16 martie 1822, pentru examinarea plângerilor prezentate în Consiliul Suprem al Basarabiei, la propunerea contelui Capo d'Istria, în Sankt Petersburg a fost creat un Comitet Provizoriu [10]. Însă, după ce în 1825 acest Comitet a fost desființat, în competența Consiliului Suprem al Basarabiei fiind păstrate doar funcții executive. Dosarele referitoare la hotărnicia moșiilor din Basarabia, împreună cu cele judiciare, au fost subordonate, conform dispoziției din 3 august 1825, Departamentului doi al Senatului Guvernant, iar în baza deciziei Consiliului de Stat din 30 octombrie 1827 – Departamentului de Hotărnicie al Senatului Guvernant [11].

Aplicarea în practică a Regulamentului de hotărnicie din 29 aprilie 1818 a demonstrat imperfecțiunea lui. Deja în 1823, guvernatorul Basarabiei cere introducerea unui nou regulament, alcătuirea căruia a fost îndreptată (în 1828, de Consiliul de Stat) administrației regionale. Proiectul noului Regulament a fost discutat în Departamentul de Hotărnicie al Senatului Guvernant și în Consiliul de Stat. Confirmat la 17 octombrie 1849 în Consiliul de Stat, proiectul este prezentat ministrului Justiției pentru a fi transmis unei Comisii speciale, instituite la Chișinău din funcționari locali și deputați din toate stările sociale. Dar activitatea acestei comisii n-a primit susținerea ulterioară și în 1863 a fost desființată, în baza unei decizii imperiale fiind instituită (în același an) o nouă comisie care urma să determine prioritățile restructurării instituțiilor de hotărnicie din Imperiu [12].

În 1852, în scopul inspectării activității Biroului de Hotărnicie din Basarabia, la dispoziția guvernatorului general al Novorosiei și Basarabiei în provincie a fost trimis inginerul cadastral, ștab-căpitanul Novgorodțev, care trebuia să examineze modul de rezolvare a litigiilor legate de descrierea hotarnică a moșiilor și de persoanele care activau în Biroul de Hotărnicie [13].

În 1869, în procesul aplicării în Basarabia a Regulamentului judiciar din 29 noiembrie 1864, senatorul I.Șahmatov, șeful Direcției de hotărnicie din cadrul Ministerului Justiției, care, potrivit dispoziției împăratului, inspecta Circumscripția Judiciară Odesa, a înaintat propunerea de a fi lichidate în Basarabia instituțiile de hotărnicie, sub pretextul că acestea nu și-au onorat obligațiile. Dosarele nesoluționate pe această problemă se propunea a fi direcționate Tribunalului din Chișinău și Curții de Apel din Odesa. Însă, această propunere privind restructurarea Biroului de Hotărnicie din Basarabia a fost stopată prin decizia din 18 mai 1870 a Consiliului de Stat, în baza căreia față de Biroul de Hotărnicie din Basarabia au fost aplicate unele articole ale Regulamentului din 11 octombrie 1865 [14].

Odată cu suprimarea, la 8 aprilie 1869, de către Consiliul de Stat a Tribunalului civil din Basarabia, în baza deciziei Consiliului de Stat din 18 mai 1870, toate dosarele legate de competența Biroului de Hotărnicie, care, potrivit Regulamentului de hotărnicie din 29 aprilie 1818, erau transmise instanței de apel, acum urmau a fi transmise Departamentului de Hotărnicie al Senatului Guvernant [15].

În 1874, în legătură cu lichidarea instituției guvernatorului general al Novorosiei și Basarabiei, Biroul Gubernial de Hotărnicie, care se afla în subordonarea lui directă, a fost trecut în subordinea Administrației Direcției de Hotărnicie (*Управления межевой частью*) a Ministerului Justiției [16]. La 4 noiembrie 1881, din lipsă de mijloace pentru buna funcționare a Biroului de Hotărnicie, au fost revăzute unitățile de funcții pentru Biroul Gubernial de Hotărnicie din Basarabia. Potrivit noilor state de funcții, începând cu 1 ianuarie 1882, cheltuielile au fost majorate cu 5801 rub. 28 kop. [17]. În legătură cu aceasta, Consiliul de Stat a subliniat în mod special dificultățile cu care se efectua descrierea topografică a moșiilor în Basarabia și a dat

ministrului de Justiție dispoziția să ia deciziile de rigoare. Pentru a urgenta lucrările de ridicare topografică a proprietăților funciare din Basarabia, stopate din cauza că moșierii nu cereau să li se efectueze descrierea hotarnică a moșiilor, la propunerea ministrului de Justiție, la 19 mai 1883 Consiliul de Stat modifică paragraful 6 al Regulamentului de hotărnicie din 29 aprilie 1818, acordând astfel Biroului Gubernial de Hotărnicie dreptul de a efectua descrierea topografică, fără să mai aștepte solicitări din partea proprietarilor funciari [18].

Ulterior, în 1884, au fost adoptate două decizii care au determinat activitatea de mai departe a Biroului Gubernial de Hotărnicie din Basarabia. Prima decizie, din 13 februarie 1884, a Senatului Guvernant era legată de acordarea loturilor de pământ clerului din satele Păulești și Nișcani, în care se stipula că descrierea hotarnică a pământurilor bisericesti se va efectua în baza unor prevederi speciale, expuse în articolele 458-488 ale Regulamentului de hotărnicie și se referă la efectuarea lucrărilor de hotărnicie generale care sunt de competența Biroului Gubernial de Hotărnicie. Ca rezultat, în baza deciziei din 31 octombrie 1884 a Cărmuirii Guberniale din Basarabia, toate dosarele referitoare la pământurile bisericesti, examinate de Administrația Gubernială, au fost transmise Biroului Gubernial de Hotărnicie. Cea de-a doua decizie ținea de competența descrierii topografice a moșiilor deținute în comun (probabil, moșiile răzeșesti și cele deținute în comun de mai mulți moșieri) și prevedea acordarea anumitor sectoare din cadrul acestor moșii în proprietate privată. Dispoziția Senatului Guvernant din 12 noiembrie 1884 stipula că în cazul proprietăților funciare, din care proprietarii au primit deja anumite loturi, planurile acestor loturi fiind confirmate de Biroul Gubernial de Hotărnicie, descrierea topografică urmează a fi făcută de topografi județeni (articolele 751-771), iar descrierea topografică făcută ulterior se înfăptuia în baza unei adresări din partea proprietarilor în Tribunalul din Chișinău. Confirmarea documentelor de hotărnicie ținea de competența Cancelariei de Hotărnicie. Deși aceste măsuri au limitat competența Biroului Gubernial de Hotărnicie privind descrierea hotarnică a proprietăților funciare apărute pe aceste cazuri, Biroul a continuat să primească (până la deplina lui desființare), la cererea proprietarilor, dosare privind delimitarea proprietăților comune și acordarea sectoarelor particulare [19]. Totodată, o dispoziție care ar fi permis anumite schimbări în articolul 7 al Regulamentului de hotărnicie din 29 aprilie 1818, prin care competențele Biroului Gubernial de Hotărnicie ar fi fost aplicate și față de proprietățile funciare din Bugeac, n-a fost elaborată. În pofida acestui fapt, Biroul Gubernial de Hotărnicie a continuat să primească, până la data desființării lui, dosare cu referire la delimitarea moșiilor din această regiune.

Delimitarea hotarelor moșiilor particulare și a celor bisericesti din Basarabia se desfășura anevoios. Conform datelor statistice oferite de Biroul de Hotărnicie, către anul 1853 au fost stabilite, în decurs de 35 de ani, hotarele a doar 66 de proprietăți funciare cu o suprafață de 177.832 desetine, iar în 1860 – deja a 190 de proprietăți cu o suprafață de 415.952 desetine de pământ [20]. Aceste date diferă de cele prezentate de senatorul I.Șahmatov, potrivit căruia în 1869 în Basarabia, cu excepția Bugeacului (o parte a județelor Bender și Akkerman), a fost realizată ridicarea topografică a 553 de proprietăți funciare, cu o suprafață de 993.922 desetine, urmând a fi efectuate lucrări de delimitare a încă 740 de proprietăți funciare, cu o suprafață totală de 1.730.000 desetine. Respectiv, au fost efectuate lucrări topografice pe o suprafață de 2.723.922 desetine [21]. Neconcordanța dintre datele prezentate de senatorul I.Șahmatov și cele prezentate de colonelul Novgorodțev este condiționată, în primul rând, de faptul că ele se referă la perioade de timp și la suprafețe de pământ diferite: primele vizează începutul, altele – sfârșitul anului 1869; primele – se referă doar la o parte a județului Bender, altele – la întreg județul Bender. În plus, din cauza nedelimitării stricte a competențelor Biroului Gubernial de Hotărnicie, exprimate, în cazul de față, în diversitatea principiilor care erau puse la baza ridicării topografice a teritoriului Basarabiei, numărul proprietăților funciare care erau supuse delimitării topografice era diferit [22].

La 1 ianuarie 1875, conform datelor prezentate de Biroul de Hotărnicie din Basarabia, în cele 7 județe ale Basarabiei erau înregistrate 1945 de proprietăți funciare, cu o suprafață de 3.306.723 desetine, inclusiv 1193 de moșii în care au fost efectuate lucrări de delimitare topografică pe o suprafață de 3.358.121 desetine. Urma a fi ridicată topografia a încă 452 de proprietăți funciare, pe o suprafață de 948.602 desetine [23].

Conform datelor Biroului de Hotărnicie din Basarabia, la 1 ianuarie 1880 în cele 7 județe ale Basarabiei erau înregistrate, pe o suprafață de 3.306.782 desetine, 2193 de proprietăți funciare, inclusiv 1658 de moșii în care a fost ridicată descrierea topografică. În 1882 în cele 8 județe ale Basarabiei (fiind inclus județul Ismail), erau înregistrate, pe o suprafață de 4.145.330 desetine, 2539 moșii, inclusiv 2002 moșii în care a fost efectuată ridicarea topografică, pe o suprafață de 3.435.960 desetine, iar în 1888 – 2526 de proprietăți funciare, pe o suprafață de 3.179.051 desetine, inclusiv 2308 moșii, pe o suprafață de 2.870.742 desetine, cu descriere topografică [24].

Din cele 2308 moșii descrise sub aspect topografic, 2190 moșii, cu o suprafață de 2.420.316 desetine, au fost delimitate de Biroul Gubernial de Hotărnicie și 118 moși, cu o suprafață de 450.426 desetine, delimitate în anii 1821-1827, sub conducerea colonelului S.I. Kornilovici, cu participarea colonelului Ghedihin și a locotenent-colonelului fon Rughe [25], în județele Bender și Akkerman (53 de moșii, cu o suprafață de 222.406 desetine, în județul Bender și 65 de moșii, cu o suprafață de 228.020 desetine, în județul Akkerman) [26].

Delimitarea proprietăților statului de proprietățile private a necesitat cheltuieli financiare. Conform statelor de funcții ale Biroului Gubernial de Hotărnicie, până în 1882 anual au fost cheltuite 3009 ruble. Timp de zece ani (1881-1891), pentru întreținerea Biroului de Hotărnicie s-au cheltuit 95.744 ruble, spre deosebire de cele 189.567 ruble cheltuite între anii 1818 și 1881. Cheltuielile pentru întreținerea cancelariilor Comisiilor de Hotărnicie, pentru deplasările de serviciu ale membrilor Biroului de Hotărnicie și ale conțopiștilor Comisiilor de Hotărnicie erau acoperite de proprietarii funciari locali [27].

Toate încercările Direcției de Hotărnicie a Ministerului Justiției de a stabili o anumită ordine în sistemul de hotărnicie din Basarabia întâlneau obstacole atât din partea instituțiilor locale de hotărnicie, cât și în ce privește modalitatea de implementare a legilor stabilite de Regulamentul hotarnic din 1818. Instituțiile imperiale așa și n-au putut stabili termenul de finisare a lucrărilor de delimitare a proprietăților funciare din Basarabia. Pentru a soluționa această problemă, la dispoziția ministrului de Justiție, în 1889, cu misiuni speciale a fost trimis la Chișinău funcționarul de clasa a IV-a Spirov, adjunctul șefului Direcției de hotărnicie din cadrul Ministerului Justiției, care, pe lângă întrebările de serviciu, urma să adune material și despre activitatea Biroului Gubernial de Hotărnicie și să întreprindă măsuri concrete în vederea finisării lucrărilor de hotarnicie din Basarabia [28]. Conform datelor adunate de funcționarul Spirov în 1889, timp de 17 ani, sub administrarea Biroului de Hotărnicie au fost delimitate 2257 de moșii, cu o suprafață de 2.494.009 desetine, sau anual era efectuată descrierea topografică a 33 de moșii, cu o suprafață de 35.600 desetine. Totuși, în pofida faptului că în ultimii 7 ani activitatea instituțiilor locale de hotărnicie s-a îmbunătățit, anual era înfăptuită ridicarea topografică doar a 40-60 de moșii. Ca rezultat, în 1889 au rămas nestabilite hotarele a 156 de moșii [29].

Totuși, deși activitatea Biroului Gubernial de Hotărnicie din Basarabia se desfășura anevoios, către sfârșitul anilor '80 ai sec. al XIX-lea descrierea topografică în Basarabia a fost, în fond, finalizată. Însă, au rămas nesoluționate alte întrebări legate de perfectarea copiilor de pe planurile și cărțile cadastrale, de amenajarea încăperii arhivei topografice, de prezentarea planurilor și a cărților cadastrale în Direcția de hotărnicie a Ministerului Justiției etc.

Conform raportului funcționarului Spirov adresat șefului Direcției de hotărnicie a Ministerului Justiției la începutul lui decembrie 1889, în Arhiva Secției topografice din Basarabia se păstrau planurile originale a 1752 de moșii, dar lipseau copiile de pe aceste planuri [20]. La 1 decembrie 1898 inginerul cadastral gubernial din Basarabia a primit dispoziția șefului Direcției de hotărnicie a Ministerului Justiției de a realiza copiile de pe aceste planuri, în ordine alfabetică, pentru fiecare județ în parte, acestea urmând a fi transmise Cancelariei de hotărnicie a Ministerului Justiției [31].

La 30 decembrie 1889 inginerul cadastral gubernial a primit dispoziția ca după finisarea dosarelor cu privire la descrierea topografică a moșiilor acestea să nu mai fie depozitate în încăperea Biroului de Hotărnicie din Basarabia, ci, împachetate în lăzi din lemn, să fie transmise, pe părți, la Moscova, prin societatea „Nadejda”. Cheltuielile pentru transportare au fost puse pe seama Cancelariei Secției de topografie, pe contul căreia în 1890 urma să fie transferată suma de 300 de ruble [32].

O problemă destul de importantă viza copiile de pe planurile moșiilor care au fost supuse descrierii hotarnice și de pe cărțile cadastrale care urmau a fi prezentate în Arhiva Cancelariei de hotărnicie. Spirov constată că Biroul Gubernial de Hotărnicie nu a transmis planurile confirmate de Birou în Cancelaria de hotărnicie și n-a pregătit copii de pe planurile originale și cărțile cadastrale pentru Arhiva locală. O asemenea dispoziție a fost dată doar în 1881, dar ea n-a fost îndeplinită. Ca rezultat, din această cauză în Arhiva locală de hotărnicie lipseau planurile și cărțile cadastrale a cca 2000 de moșii [33].

În pofida faptului că în Secția gubernială de topografie din Basarabia se păstrau planurile cadastrale ale moșiilor unde au fost efectuate deja lucrări topografice, aceste planuri urmau a fi perfectate, analizate și completate cu numeroase documente care lipseau. Lucrătorii Arhivei de hotărnicie trebuiau să alcătuiască lista alfabetică a tuturor planurilor și cărților cadastrale care erau depozitate în arhivă și a celor ce urmau să fie trimise în Arhiva hotarnică imperială [34]. O problemă stringentă era localul arhivei, care era mic și neîncăpător, nu se încălzea și nu dispunea de dulapuri. Respectiv, nu exista spațiu suficient și condiții pentru păstrarea dosarelor și planurilor cadastrale. Era nevoie de o nouă încăpere pentru arhiva Biroului de Hotărnicie [35].

În urma dispoziției din 21 martie 1889 a sefului Direcției de hotărnicie a Ministerului Justiției, Biroul de Hotărnicie din Basarabia constată definitivarea procesului de stabilire a hotarelor moșiilor în județele Hotin, Soroca, Bălți, Orhei și Chișinău și în județele Bender, Akkerman și Ismail, în sarcina Biroului rămânând delimitarea pământurilor bisericesti, care până la 1884 ținea de competența inginerilor hotarnici, și soluționarea a 27 de dosare cu privire la descrierea hotarnică a moșiilor aflate în proces de judecată. Conform Regulamentului de hotărnicie, planurile și cărțile cadastrale ale moșiilor se păstrau în arhiva Biroului, proprietarii de pământ dispunând de copii autentificate de Ministerul Justiției; odată cu finisarea procedurii de stabilire a hotarelor moșiilor, în mod obligatoriu se întocmea planul general al moșiilor din cadrul județului [36].

Pe parcursul anului 1890 instituțiile cadastrale din Basarabia au continuat perfectarea dosarelor cadastrale pentru a le transmite Cancelariei Direcției de hotărnicie a Ministerului Justiției. La 25 iulie 1890 președintele Cancelariei de hotărnicie a Departamentului Ministerului Justiției scria inginerului cadastral din Basarabia că a primit 142 de planuri și cărți cadastrale ale moșiilor din județul Hotin și 158 – din județul Soroca [37].

La 1 ianuarie 1891, în legătură cu finisarea lucrărilor de ridicare topografică a proprietăților funciare din Basarabia și având ca bază deciziile din 19 decembrie 1888 și din 1 mai 1890 ale Consiliului de Stat cu referire la suprimarea birourilor de hotărnicie din guberniile Penza și Cernigov, activitatea Biroului de Hotărnicie din Basarabia a fost suspendată [38]. Dosarele nefinisate privind ridicarea topografică generală a Basarabiei au fost transmise Tribunalului din Chișinău, pentru soluționare ulterioară, în baza Regulamentului din 29 aprilie 1818, articolelor 3-6 ale dispoziției din 18 mai 1870 [39] și articolelor 33 și 34 ale Regulamentului din 10 martie 1869 [40] al Consiliului de Stat. Confirmarea documentelor referitoare la ridicarea topografică a proprietăților funciare a fost pusă pe seama Cancelariei de hotărnicie. Dosarele nefinisate ale Biroului de Hotărnicie cu privire la distribuirea loturilor de pământ parohiilor erau transmise Cărmuirii Guberniale din Basarabia, pentru investigare ulterioară. Perfectarea planurilor generale de hotărnicie a județelor din Basarabia și instituirea Arhivei de Hotărnicie din Basarabia au fost încredințate Secției topografice guberniale din Basarabia (*Бессарабская Губернская Чертежная*). Pentru efectuarea acestor lucrări inginerului cadastral gubernial i se majora, pe o perioadă de 5 ani, salariul (980 rub.). Începând cu 1 ianuarie 1891 acești bani erau incluși în devizul de cheltuieli al Ministerului Justiției. Mijloacele bănești ale Secției topografice guberniale au fost majorate anual până la 2500 rub., pe aceeași perioadă de 5 ani ca și inginerului cadastral gubernial, iar pentru arendarea încăperii arhivei – 700 rub., bani care era incluși în devizul de cheltuieli al Ministerului Justiției. Începând cu 1 ianuarie 1891, finanțarea Biroului de Hotărnicie din Basarabia și a Comisiilor de hotărnicie a fost întreruptă [41]. În așa fel, activitatea Biroului de Hotărnicie din Basarabia a fost suspendată.

Bibliografie:

1. Arhiva Națională a Republicii Moldova (ANRM), F. 121, inv. 1, d. 248, f. 116 verso.
2. Ibidem.
3. *Устав образования Бессарабской области 1818 г.* Кишинев, 1818, с.146-147.
4. Denumirea completă a Regulamentului: *Pravilile ce atingu de îndatoririle Cantorei de Hoterjturii a Basarabiei la căutatul pricinilor de hotar (Правила, входящая в состав обязанностей Бессарабской Межевой Канторы к производству межевых дел).*
5. El era inclus în Regulamentul privind organizarea administrativă a regiunii Basarabia din 29 aprilie 1818. Era alcătuit din 4 compartimente și conținea 76 de paragrafe. A consulta Regulamentul de Hotărnicie. În: *Устав образования Бессарабской области 1818 г.* Кишинев, 1818, с.145-171.
6. *Полное собрание законов Российской империи (ПСЗРИ). Собр. I, т. XL, 1825, № 30439.* СПб., 1830, с. 409-410.
7. ПСЗРИ, Собр. II, т. II, 1827, отд. второе, № 1494. СПб., 1830, с.930.
8. *Устав образования Бессарабской области 1818 г.* Кишинев, 1818, с.25-26.
9. ANRM, F. 121, inv. 1, d. 248, f. 117.
10. ПСЗРИ, Собр. I, т. XL, 1825, № 30439. СПб., 1830, с.409.
11. ANRM, F. 121, inv. 1, d. 248, f. 117-117 verso.
12. Ibidem, f. 117 verso.
13. Ibidem, f. 117 verso-118.
14. Ibidem, f. 118.
15. ПСЗРИ, Собр. II, т. XLV, 1870, отд. первое, №48382. СПб., 1874, с.668.
16. ANRM, F. 121, inv. 1, d. 248, f. 118.
17. ПСЗРИ, Собр. III, т. I, 1881, №502. СПб., 1885, с.336-337.
18. ANRM, F. 121, inv. 1, d. 248, f. 118-118 verso.

19. Ibidem, f. 118 verso-119.
20. Ibidem, f. 119.
21. Ibidem, f. 119-199 verso.
22. Ibidem, f. 119 verso-120.
23. Ibidem, f. 120.
24. Ibidem.
25. Despre activitatea comisiei conduse de colonelul S.I. Kornilovici în Bugeac *a se vedea* mai detaliat: ANRM, F. 121, inv. 1, d. 248, f. 116-116 verso.
26. Ibidem, f. 120. În total, în această perioadă au fost delimitate pământurile orașelor Akkerman, Chilia, Ismail, Bender, Reni, târgului Căușeni, ale 75 de sate de stat și ale 38 de proprietari funciari (*Ibidem, f. 116-116 verso*).
27. Ibidem, f. 120 verso.
28. Ibidem, f. 120 verso-121.
29. Ibidem, f. 121.
30. Ibidem, d. 259, f. 3.
31. Ibidem, 3 verso.
32. Ibidem, d. 248, f. 12-12 verso.
33. Ibidem, f. 121 verso.
34. Ibidem.
35. Ibidem, f. 122.
36. Ibidem, f. 122 verso.
37. Ibidem, f. 131.
38. Ibidem, f. 127.
39. ПСЗРИ, Собр. II, т. XLV, 1870, отд. второе, №48382. – СПб., 1874, с. 668.
40. ПСЗРИ, Собр. II, т. XLIV, 1869, отд. первое, №46840. – СПб., 1873, с. 222, 224-228.
41. ANRM, F. 121, inv. 1, d. 248, f. 127-127 verso.

Prezentat la 09.08.2013